TÜRKİYE'DE TURİZM BİLİM DALINDA TAMAMLANAN DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

*Arş. Gör. İbrahim GİRİTLİOĞLU
*Arş. Gör. Serkan TÜRKMEN
*Arş. Gör. Bilal DEVECİ
*Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT
*Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

ÖZET

Yapılan bu çalışmanın amacını, Türkiye'de turizm bilim dalında gerçekleşen doktora tezlerinin incelenmesi oluşturmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde, Turizm Anabilim Dallarında tamamlanan tezler, içerik olarak incelenerek, veriler elde edilmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda, Türkiye'de turizm bilim dalında ilk doktora tezi, 1994 yılında tamamlanırken, turizm bilim dalında en çok çalışılan sahanın ise konaklama işletmeleri olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan turizmi makro açıdan inceleyen doktora tezlerinde, en fazla, destinasyon ile ilgili konuların çalışıldığı, konaklama işletmelerinde örgütsel davranış konusunun, turizm eğitiminde ise, ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimine yönelik doktora tezlerinin çalışıldığı, bu araştırma kapsamında ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Turizm Eğitimi, Doktora Tezleri, Turizm, Türkiye

GİRİŞ

Son yıllarda turizm sektörü, tüm dünya çapında hızla gelişerek, endüstriler arasında popülerliğini daha da fazla arttırmıştır (UNWTO, 2012). Turizm sektörünün tüm dünyada gelişmesi, ülkelerde turizm eğitimi ve turizmle ilgili yazı, dergi, konferans ve araştırma sayılarında önemli artışın yaşanmasına neden olmuştur (Afifi, 2009). Bir ülke açısından, turizm sektörünün gelişmesi ve turizmden istenilen gelirlerin elde edilmesinde, yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi etkin bir şekilde sunulması gereken, önemli bir uygulama alanını oluşturur (Ünlüönen ve Boylu, 2005). Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde örgün turizm eğitimi, önlisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere üç farklı aşamada verilmektedir. Önlisans düzeyinde verilen turizm eğitiminin amacı, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanları sektöre yetiştirmek olurken, lisans düzeyindeki turizm eğitiminin amacı sektörün ihtiyaç duyduğu orta ve üst kademe yöneticilerin, turizm sektörüne yetiştirilmesini sağlamaktır. Türkiye'de lisansüstü düzeyde verilen turizm eğitiminde ise, turizmin sosyal, iktisadi ve teknik yapısından kaynaklanan sorunları çözebilecek, hızlı karar alma yeteneğine sahip yönetici ve araştırmacıların yetiştirilmesi hedeflenmektedir (Hacıoğlu vd., 2008: 54). Turizm alanında lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora programlarından oluşmaktadır. Tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin turizm alanında bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamak olurken, doktora

programının amacı ise, öğrenciye turizm alanında bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve turizmle ilgili yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır. Doktora eğitimi, kişilerin üniversitelerde kariyer yapıp öğretim üyesi olmalarını sağlamanın yanında turizm sahasının yönetimine ciddi katkılar sağlamaktadır. Öte yandan turizm endüstrisine yönelik konuların veya problemlerin en iyi araştırılacağı yer, doktora programlarıdır. Turizm endüstrisine yönelik doktora programları, sektöre yönelik önemli düzeyde bilgi birikimlerinin artmasını sağlarken, sektörde ortaya çıkacak yeni fikir ve düşüncelerin geliştirilmesini de sağlamaktadır (Pansiri, 2009: 87). Bu nedenle doktora çalışması sonunda hazırlanacak tez, turizm sektörü açısından çok önemli olup doktora tezinin, turizm bilimine yenilik getirme, turizm sektöründe yeni bir bilimsel yöntem geliştirme ve bilinen bir yöntemi turizm sektörüne uygulama niteliklerinden birisine sahip olması gerekmektedir (http://www.uak.gov.tr). Bu açıdan bakıldığında turizm sektöründe doktora tezlerinin içeriğinin, çalışma sahasının ve konularının incelenmesi son derece önemli ve üzerinde durulması gereken bir konudur.

Turizm endüstrisinin çok boyutlu bir yapıya sahip olması ve birden çok sektörle doğrudan ilişkisinin olması, turizm alanında yapılan bilimsel çalışma ve tezlerin farklı içerik ve başlıklara sahip olmasını sağlamaktadır (Coles vd., 2006; Kozak, 2009). Evren ve Kozak (2012) tarafından yapılan ve Türkiye'de turizm alanında yayımlanan bilimsel makalelerin, konu ve içerik olarak incelenmesini amaçlayan araştırmada, makalelerin, zengin bir konu içeriğine sahip olduğu ortaya konulmuştur (Evren ve Kozak, 2012). Yapılan bu çalışma göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'de gerçekleştirilen doktora tezlerinin çalışma alan ve konularının, çeşitli ve zengin bir içeriğe sahip olması beklenmektedir. Türkiye'de turizm bilim dalında gerçekleştirilen doktora tezlerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, ortaya konulacak başlıklar ise şunlardır:

- Türkiye'de turizm alanında tamamlanan doktora tezlerinin çalışma sahasına göre incelenmesi
- Türkiye'de tamamlanan doktora tezlerinin tamamlanma yıllarına göre dağılımlarının incelenmesi
- Türkiye'de tamamlanan doktora tezlerinin tamamlandığı üniversite ve enstitülere göre dağılımının incelenmesi
- Türkiye'de tamamlanan doktora tezlerinin çalışma konularına göre incelenmesi

13. Ulusal Turizm Kongresi 6-9 Aralık 2012, Antalya

METODOLOJİ

Yapılan bu çalışmada, Türkiye'de turizm bilim dalında gerçekleştirilen doktora tezlerinin, içerik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda turizm bilim dalında gerçekleştirilen doktora tezleri, çeşitli içerik ve kriterlere göre sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya konu olan doktora tez bilgilerini elde etmek için, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından yararlanılmıştır. Araştırmacılar, Ulusal Tez Merkezi'nde turizm bilim dalında yapılmış tezlere ulaşabilmek için, ayrıntılı tarama fonksiyonunu kullanarak, turizm anabilim dallarına göre arama yaparak tezlere ulaşmıştır. Anabilim dalına göre taramalarda, Turizm bilim dalı ile ilgili dört anabilim dalı tespit edilmiş olup, bu anabilim dalları "Turizm Anabilim Dalı", "Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı", "Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı" ve "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı"dır. Turizm Anabilim dallarında tamamlanan doktora tezlerine 01.09.2012-04.09.2012 tarihleri arasında, saat 23:00'dan sonra YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin web sitesi ziyaret edilerek ulaşılmıştır. Merkez web sitesinin bu saatte ziyaret edilmesinin en önemli nedeni ise, mesai saatleri içerisinde, merkezdeki tezlere ve içeriğine ulaşmada, web sitedeki ziyaretçi yoğunluğundan dolayı erişimin zor olmasından kaynaklanmaktadır. Tezlerin taranma aşamasında, her ana bilim dalında tamamlanan tezlere ulaşılarak, tam metin olanlar bilgisayara indirilmiş, erişime ulaşılamayan tezlerin ise özet kısmı elde edilmiştir. İlgili tezlerin tamamı elde edildikten sonra, tezlerin çalışma sahası, tamamlanma yılları ve tamamlandığı üniversite ile ilgili sınıflandırma, araştırmacılar tarafından gerçekleştirilirken, çalışma konularının sınıflandırılmasında ise uzman görüşüne başvurulmuştur. Turizm alanında uzman, doktora eğitimini tamamlamış ve üniversitelerde halen öğretim üyeliğini sürdüren üç öğretim üyesinden, tezlerin çalışma konularının sınıflandırması için gerekli destekler alınmıştır. Görüşleri alınan öğretim üyelerinden biri pazarlama, biri yönetim ve bir diğeri de turizmde muhasebe ve ekonomi alanında uzmanlaşmış araştırmacılardan oluşmaktadır.

BULGULAR

Çalışmanın bulgular kısmı, iki başlıktan oluşmaktadır. Bulgular kısmının ilk başlığını, Türkiye'de turizm bilim dalında tamamlanan doktora tezlerinin çalışma sahasına, tamamlanma yılına ve tamamlandığı üniversiteye göre incelenmesi, ikinci başlığını ise Türkiye'deki doktora tezlerinin çalışma konularına göre incelenmesi oluşturmaktadır.

ÇALIŞMA SAHASI, TAMAMLANMA YILI VE TAMAMLANDIĞI ÜNİVERSİTEYE GÖRE TÜRKİYE'DEKİ DOKTORA TEZLERİ

Türkiye'de turizm işletmeciliği bilim dalında tamamlanan doktora tezlerinin çalışma sahasına göre dağılımları Tablo1'de verilmiştir. İlgili tablodan görüldüğü üzere, konaklama işletmeleri (63), turizm bilim dalında en yüksek sayıda çalışılan saha olurken, turizmin makro olarak incelenmesi (41) ve turizm eğitimi (9) turizm bilim dalında çalışılan diğer sahalar olmuştur. Türkiye'de seyahat acentaları (6), turizmde diğer işletmeler (4) ve turist rehberleri (3) gibi çalışma sahalarında ise, tamamlanan tez sayılarının oldukça az olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Turizm Doktora Tezlerinin Çalışma Sahasına göre Sınıflandırılması

Çalışma Sahası	Sayısı
Konaklama İşletmeleri	63
Turizm Sektörünün Makro Açıdan İncelenmesi	41
Turizm Eğitimi	9
Seyahat Acentaları	6
Diğer İşletmeler	4
Turist Rehberleri	3
Toplam	**126**

Yıllara göre turizm bilim dalında tamamlanan doktora tezlerine yönelik bilgiler, Tablo 2'de verilmiştir. İlgili tabloya göre, Türkiye'de turizm bilim dalında ilk doktora tezinin 1994 yılında tamamlandığı tespit edilirken, sayı olarak en fazla doktora tezi, 2010 yılında (19) tamamlanmıştır. Tablo 2 genel olarak değerlendirildiğinde, bu tabloya yönelik dikkat çekici en önemli özellik, 2001 yılından itibaren turizm doktora tezlerinin sayılarında artışın yaşanmasıdır.

Tablo 2: Yıllara Göre Turizm Bilim Dalında Tamamlanan Doktora Tezlerinin Sayısı

Yıllar	Tez Sayısı	Yıllar	Tez Sayısı	Yıllar	Tez Sayısı
1994	1	2000	1	2006	8
1995	2	2001	5	2007	13
1996	2	2002	7	2008	11
1997	4	2003	7	2009	12
1998	3	2004	6	2010	19
1999	3	2005	4	2011	14
				2012*	4
Toplam				**126**	

*04 Eylül 2012 itibariyle YÖK Tez Merkezinden elde edilen bilgi

Turizm bilim dalında doktora tezlerinin tamamlandığı üniversite ve enstitülere göre dağılımı, Tablo 3'de verilmiştir. İlgili tablodan görüldüğü üzere, turizm bilim dalında en fazla doktora tezi, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde (44) tamamlanırken, bunu Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (30) ve Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün (25) takip ettiği görülmektedir.

Tablo 3: Üniversite ve Enstitülere Göre Doktora Tezlerinin Dağılımı

Üniversite	Tez sayısı
9 Eylül Üniversitesi SBE	44
Gazi Üniversitesi EBE	30
Balıkesir Üniversitesi SBE	25
Anadolu Üniversitesi SBE	11
Akdeniz Üniversitesi SBE	7
Adnan Menderes Üniversitesi SBE	5
İstanbul Üniversitesi SBE	4

ÇALIŞMA KONULARINA GÖRE TÜRKİYE'DE DOKTORA TEZLERİ

Türkiye'de turizm bilim dalında tamamlanan tezlerin konu dağılımları Tablo 4'de verilmiştir. İlgili tablo incelendiğinde, konularına göre Türkiye'de turizm bilim dalındaki doktora tezlerinin; Turizmi Makro Açıdan İnceleyen, Konaklama İşletmelerine Yönelik, Turizm Eğitimine Yönelik, Seyahat Acentalarına Yönelik, Turist Rehberleri ve Turizmde Diğer İşletmelere Yönelik tezler olmak üzere altı başlık altında sınıflandırıldığı görülmektedir.

Tablo 4'e göre, turizmi makro olarak inceleyen tezlerde, en fazla çalışılan konunun, destinasyonlarla ilgili konular olduğu tespit edilmiştir. Son yirmi yılda turizm yazınında destinasyonların planlaması, pazarlanması ve destinasyon imajıyla, destinasyonlar da ürün çeşitlendirme uygulamaları, son derece popüler konular olmuştur (Blain vd., 2005; Ekinci ve Hosany, 2006; Chen ve Tsai, 2007). Türkiye'de turizmi makro olarak inceleyen tezlerde, destinasyon çalışmalarının sayı olarak ön plana çıkması, tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de destinasyonlarla ilgili konuların önemli düzeyde göz önünde bulundurulduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan elde edilen bu bulgu, Hu ve Huang (2011) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Hu ve Huang (2011) tarafından, Çin'deki doktora tezlerinin konu içeriklerinin belirlenmesi üzerine gerçekleştirilen araştırmada, destinasyonlarla ilgili çalışmaların, Çin'de turizm alanında en yüksek sayıda çalışılan tez konusu olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Türkiye’de turizmi makro açıdan inceleyen doktora tezlerinin yoğunlaştığı diğer bir konu ise, turistik ürün çeşitlendirmesi ve alternatif turizm konuları olmuştur. Son yıllarda alternatif turizm ve turistik ürün çeşitlendirmesi, turizm sektöründe önemli derecede göz önüne alınan bir kavram olmasıyla birlikte, bu kavramlar ilgili yazının da dikkatini önemli oranda çekmiştir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008). Alternatif turizmin Türkiye’de çeşitlendirilmesi, Türkiye’de alternatif turizmin talep yapısı ve mevcut durumu, turistik bir ürün olarak gelişme olanakları, Türkiye’de turizmi makro olarak inceleyen doktora tezlerinde ön plana çıkan konular olmuştur. Öte yandan turizm sektöründe politika ve planlama konusu, diğer iki konu kadar olmasa da, Türkiye’de turizmi makro olarak inceleyen doktora tezlerinde araştırılan diğer bir konu olmuştur. Bu bulgu ise Afifi (2009)’nin çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Afifi (2009) tarafından Mısır’da tamamlanan doktora tezlerinin incelenmesi üzerine yapılan araştırmada, turizm sektöründe politika ve planlama konusu, en üst sıralarda olmasa da, Mısır’da en fazla çalışılan doktora tez konularından birisi olmuştur. Öte yandan, turizm sektöründeki önemine rağmen, turizmin yerel halk üzerindeki sosyal ve kültürel etkisi, turizmde taşıma kapasitesi ve kriz yönetimi gibi konular, turizmi makro açıdan inceleyen tezlerde yeterince incelenmeyen konular olmuştur.

Turizm bilim dalında, konaklama işletmelerinde yapılan doktora tezlerinin çalışma konuları incelendiğinde, en yüksek sayıda çalışılan konu, konaklama işletmelerinde örgütsel davranış olurken, yeni yönetim teknikleri ve insan kaynakları yönetiminin temel işlevlerinin konaklama işletmelerinde uygulanması, sayı olarak en fazla çalışılan diğer konular olmuştur. Bu bulgular göstermektedir ki, yönetim ve organizasyon ile insan kaynakları, turizm bilim dalında konaklama işletmeleri üzerine yapılan doktora tezlerinin en popüler tez konularını oluşturmaktadır. Öte yandan, konaklama işletmelerinde hizmet kalitesinin ölçülmesi, tedarik zinciri yönetimiyle konaklama işletmelerinde yönetici davranış model ve özellikleri, turizm bilim dalında konaklama işletmeleri çalışma alanında, en fazla sayıda çalışılan diğer çalışma konuları olmuştur. Turizm bilim dalında, turizm eğitimine yönelik tamamlanan doktora tezleri incelendiğinde, ortaöğretim düzeyinde turizm eğitiminin yapısı ve lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren kurumların hizmet kalitesinin ölçümü konuları, bu alanda en yüksek oranda çalışılan doktora tez konuları olmuştur.

Seyahat acentaları, turist rehberleri ve diğer işletmeler üzerine tamamla-

nan doktora tezleri incelendiğinde, bu tezlerin farklı konuları incelediği görülürken, tamamlanan tez sayılarına bakıldığında bu alanlarda daha fazla doktora tezinin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilinir.

Tablo 4: Türkiye'de Turizm İşletmeciliği Üzerine Yapılan Doktora Tezlerinin Konulara Göre Dağılımı

TURİZMİ MAKRO OLARAK İNCELEYEN TEZLER	**Sayı**
Destinasyon Çalışmaları: Planlama, Pazarlama, Yönetim, İmaj, rekabet, ürün çeşitlendirme	12
Turistik ürün çeşitlendirmesi / Alternatif Turizm (talep yapısı, mevcut durum, gelişim olanakları): üçüncü yaş turizmi, kongre turizmi, şarap turizmi, iç turizm, şehir turizmi, sağlık turizmi, eko turizm	8
Politika ve Planlama	6
Turizmin ekonomik etkileri	3
Turizmin sosyal ve kültürel etkisi	2
Taşıma kapasitesi	2
Uluslararası Turizm Talebi ve Analizi (Türkiye ve Kırgızistan)	2
Turizm endüstrisinde bilgi teknolojileri	1
İklim değişikliği ve turizm	1
AB sürecinde Türk turizmi	1
Kriz yönetimi	1
Tüketici davranışları	1
Turizm Teşvikleri	1
KONAKLAMA İŞLETMELERİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER	**Sayı**
Örgütsel davranış: örgütsel bağlılık, iş tatmini, motivasyon, işten ayrılma, kişilik kuramları ve yabancılaşma, örgüt kültürü, çatışma, stres yönetimi, örgüte bağlılık	15
Yeni yönetim tekniklerinin uygulanması: yeniden yapılanma, kıyaslama, yenilik yönetimi, dış kaynak kullanımı, personel güçlendirme	6
İnsan kaynakları yönetiminin işlevlerine ilişkin çalışmalar: İnsan kaynaklarının temel fonksiyonu, performans ölçümü, kariyer yönetimi, işgören seçim süreci	6
Hizmet kalitesinin ölçülmesi	5
Tedarik zinciri: Yönetimi ve seçim kriterleri	3
Yöneticilik davranış ve modelleri	3
Bilgi teknolojileri ve otomasyon: kullanım, avantajı	2
Maliyet kontrol ve yönetimi	2
İmaj ve itibar yönetimi	2
Gelir yönetimi	2
Müşteri sadakati	2

Rekabet stratejileri ve satış geliştirme	2
Kalite güvence sistemleri ve kalite fonksiyon göçerimi	2
Finansal performans	1
Firma değeri	1
Hizmet pazarlaması	1
Rekabet çalışmaları:	1
Mutfak personelinin gıda güvenlik bilgileri	1
Deneyimsel pazarlama	1
Toplam kalite yönetimi	1
Atık yönetimi	1
Müşteri ilişkileri yönetimi	1
Sosyal sorumluluk	1
Turist sağlığı	1
TURİZM EĞİTİMİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER	**Sayı**
Ortaöğretimde turizm eğitimi: Genel yapısı, mutfak ve beceri eğitimi	3
Lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren kurumların hizmet kalitesinin ölçümü	2
Turizmde eğitim modeli	1
Eğitim kurumlarında örgütsel davranış	1
AB'deki turizm eğitiminin uygulanabilirliği	1
Turist rehberlerinin hizmet içi eğitimi	1
SEYAHAT ACENTALARINA YÖNELİK YAPILAN TEZLER	**Sayı**
Pazarlama bilgi sistemleri	1
Veri tabanlı pazarlama	1
Etik	1
E-müşteri ilişkileri yönetimi	1
Maliyet kontrol yönetimi	1
Satın alma	1
TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER	**Sayı**
Turist rehberlerinin hizmet kalitesinin ölçümü	1
Rehberlerin iş tatmini ve motivasyonu	1
Rehberlerin kültürlerarası iletişimi	1
DİĞER İŞLETMELER ÜZERİNE YAPILAN TEZLER	**Sayı**
Marina işletmelerinde hizmet kalitesinin ölçümü	1
Havayolu işletmelerinde bilgi teknolojileri	1
Havayolları işletmelerinde müşteri sadakati	1
Yiyecek içecek işletmelerinde üretim teknikleri	1

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmada, Türkiye'de turizm bilim dalında tamamlanan doktora tezleri, çalışma sahası, tamamlanma yılı, tamamlandığı üniversite ve çalışma konularına göre sınıflandırılarak, bundan sonra turizm bilim dalında gerçekleştirilecek olan doktora tez konularına yönelik çeşitli önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Tamamlanan doktora tezlerinin, turizm bilim dalında olup olmadığının tespit edilebilmesi için, YÖK tez merkezi tarafından turizm bilim dalı altında bulunan, turizmle ilgili yalnızca dört Anabilim dalı, göz önünde bulundurulmuş, bu anabilim dalı haricinde kalan ve diğer Anabilim dallarında tamamlanan, turizm ile ilgili doktora tezleri ise çalışma kapsamına alınmamıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle, Türkiye'de turizm bilim dalında en popüler çalışma sahasının konaklama işletmeleri olduğu sonucu tespit edilirken, turizm bilim dalında özellikle 2000 yılından sonra tamamlanan tez sayısında önemli artışların meydana geldiği tespit edilmiştir. Öte yandan Türkiye'de en fazla doktora tezi, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanırken, bu üniversiteyi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün takip ettiği tespit edilmiştir. Turizm alanında tamamlanan doktora tezlerinin, çalışma saha ve konuları incelendiğinde, bu bilim dalında bundan sonra yapılacak doktora tezleri için çeşitli öneriler sunulabilir.

- Turizm bilim dalında, turizmi makro açıdan inceleyen tez sayısı ve çalışma konuları incelendiğinde, bu konu üzerine daha fazla doktora tezinin yapılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Bundan sonra turizmi makro açıdan inceleyecek doktora tezlerine çalışma konuları olarak, turizmin taşıma kapasitesi, AB sürecinde Türk turizmi ve entegrasyonu ve turizmin ekonomik, çevresel, kültürel ve sosyal etkileri gibi konuların çalışılması önerilebilir. Turizmin çalışma sahaları arasında araştırılması gereken önemli konulardan biri de kriz yönetimidir. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan çeşitli krizler tüm ülkelerde turizm sektörünü olumsuz etkileyebilmektedir (Aymankuy, 2001: 109). Bu nedenle, Türkiye'de yapılacak ve turizmi makro açıdan inceleyen araştırmalarda turizmde kriz yönetimi ve krizden çıkış stratejileri gibi konuların çalışılması önerilebilir.
- Türkiye'de turizm bilim dalında, konaklama işletmeleri üzerine yapılan tezler sayı olarak fazla olmasına rağmen, bu sahada bundan sonra yapılacak olan tezlere yönelik çeşitli çalışma konuları önerilebilir. Konaklama İşletmeleri'nde yeni yönetim tekniklerinin uygulanması, konaklama işletmelerinde hizmet kalitesinin ölçümü, konaklama işletmelerinde yöneticilik ve yönetici davranış

modelleri ile kalite güvence sistemleri (KGS) konaklama işletmeleri üzerine gerçekleştirilecek tezlerde yapılması önerilebilecek çalışma konularıdır. Bununla birlikte konaklama işletmelerinde finansal performans ölçümleri ve etkin finansal yönetim, hizmet pazarlaması ve konaklama işletmelerinde mutfak personelinin gıda güvenlik bilgileri ve turist sağlığına yönelik konular, konaklama işletmeleri üzerine yapılacak doktora tezleri için önerilebilecek diğer konulardır.

- Türkiye'de turizm bilim dalında, turizm eğitimi üzerine yapılan az sayıda doktora tezi bulunmasından dolayı bu sahada yapılan çalışmaların gerekli ihtiyacı karşılayamadığı belirtilebilir. Lisansüstü turizm eğitimine yönelik yapılmış herhangi bir doktora tezinin olmaması sebebiyle, bundan sonra turizm eğitimi alanında yapılacak doktora tezlerinin bazılarının, bu alanda yapılması sağlanabilir. Turizm eğitimine yönelik mevcut doktora tez konuları göz önüne alındığında, özellikle lisans ve önlisans düzeyinde turizm eğitimi üzerine daha fazla doktora tezinin yapılması, bu sahada önerilebilecek diğer çalışma konularıdır.
- Türkiye'de turizm bilim dalında tamamlanan doktora tezlerinde, turizm dağıtımının önemli parçası olan seyahat acentalarına yönelik tez sayısının az olması oldukça dikkat çekici bir sonuçtur. Türkiye'deki doktora tezlerinin, bir ülkede turizm sektörünün ana temalarından birisini oluşturan ve destinasyonların tanıtım, reklam ve pazarlamasında önemli rol oynayan seyahat acentaları üzerine yoğunlaşması gerekmektedir. Bu çalışma sahasında, çalışılması önerilen doktora tez konuları ise seyahat acentalarının pazarlama ve rekabet stratejileri, seyahat acentalarında yönetim sorunları ve çağdaş yönetim ve pazarlama tekniklerinin seyahat acentalarında uygulanmasıdır. Bununla birlikte, seyahat acentalarında müşteri ilişkileri yönetimi ve müşteri sadakati, insan kaynakları yönetiminin temel fonksiyonlarının seyahat acentalarında uygulanması, satılan paket turlarda hizmet kalitesinin ölçümü ve seyahat acentalarında imaj ve itibar yönetimi gibi konular, seyahat acentalarında önerilebilecek diğer tez konularıdır.
- Turizm sektöründe diğer işletmeler adı altında sınıflandırılan havayolu şirketleri, yat-marina işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri ve rekreasyon işletmeleri, sektörün önemli yapıtaşını oluşturmasına rağmen, bu işletmeleri çalışma sahası olarak konu alan doktora tez sayısının Türkiye'de oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde, bu işletmelere yönelik daha yüksek sayıda tezlerin yapılması gerekmektedir. Bu işletmelerde müşteri memnuniyeti, algılanan hizmet kalitesinin ölçülmesi, bilgi teknolojilerinin kullanımı ve yeni

yönetim teknikleri, yapılacak doktora tezlerine önerilebilecek konular arasındadır.

• Bir ülkeyi ilk defa ziyaret eden turistlerin zihninde imajı oluşturan ve varsa ülke hakkında olumsuz imajları bertaraf etmek gibi önemli fonksiyonlara sahip olan kesim turist rehberleridir. Turist rehberlerinin turistlere verdiği kaliteli hizmet ve turistlerle olan karşılıklı iletişimleri sayesinde, turist tatmininde önemli bir rolü bulunmaktadır (Korkmaz vd., 2010: 136). Tıpkı diğer sahalarda olduğu gibi, Türkiye'de turist rehberliği üzerine yapılan doktora tezlerinin sayısı son derece azdır. Profesyonel turist rehberliği üzerine yapılacak doktora tezlerinde, profesyonel turist rehberlerinin iş tatmini ve motivasyon düzeyleri, iş-yaşam dengeleri, mesleğe yönelik sorunlar ve turist rehberliğinde uzmanlık alanları gibi konular, önerilebilecek diğer çalışma konularıdır.

• Öte yandan Türkiye'de son yıllarda turizm eğitimi veren ön lisans ve lisans programlarının sayısı hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu artışa rağmen, turizm bilim dalında tamamlanan doktora tez sayısında yetersizlik olduğu görülmektedir. Türkiye'de, turizm alanında doktora mezunu öğretim eleman sayılarının artması için, gerekli ve yeterli alt yapıya sahip turizm okullarının, turizm doktora programı açması önerilebilir. Bununla birlikte, mevcut doktora programına sahip bölümlerin ise sahip olduğu doktora öğrenci kontenjanlarının arttırılması gerekmektedir.

Yapılan bu çalışma bazı sınırlılıklara sahiptir. Bu kapsamda ifade edilmesi gereken ilk sınırlılık, incelenen tezlerin sadece turizm bilim dalındaki tezlerden oluştuğu, farklı bilim dallarından turizm sektörüne yönelik yapılan tezlerin araştırmaya dahil edilmediğidir. Çalışmada ifade edilebilecek diğer bir sınırlılık ise araştırmaya konu olan tezlerin Eylül 2012 tarihine kadar YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan tezlerden oluşmuş olmasıdır. Bu tarihten önce enstitüler tarafından kabul edilmiş ve merkez web sayfası yayınlanma aşamasında olan tezlere ulaşılamadığı için, bu tezler araştırma dışı tutulmuştur. Bundan sonra yapılacak olan araştırmalar için çeşitli araştırmacılara çeşitli çalışma konuları önerilebilir. Aynı içerikteki bir sınıflandırma çalışması, Türkiye'de turizm alanında tamamlanmış yüksek lisans tezleri için yapılabilir. Bununla birlikte yapılacak başka bir çalışmada, turizm bilim dalında bu çalışmada ortaya konulan sınırlılık kaldırılarak, tüm bilim dallarında turizm ile ilgili tamamlanmış doktora tezleri incelenebilir. Aynı şekilde, turizm alanında ön plana çıkmış bir ülkede tamamlanan doktora tezleri incelenerek, incelenen ülkedeki doktora tezleriyle Türkiye'deki doktora tezlerinin çalışma sahası ve konuları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Afifi, G. M. H. (2009), "Tourism as the Subject of Doctoral Theses in Egypt", 1975-2008, Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research Volume 20, Number 2, 387-400.

Aymankuy, Yakut Şimal (2001), "Turizm Sektöründe Kriz Yönetimi", BAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı: 6, s.105-118.

Blain, C., S. E. Levy, J. R. B. Ritchie (2005), "Destination Branding: Insights And Practises From Destination Management Organizations", Journal Of Travel Research, vol:43, no:4, pp:328-338.

Chen, C., D. C. Tsai (2007), "How Destination İmage And Evaluative Factors Affect Behavioral Intentions?", Tourism Management, Vol:28, No: 4, 1115-1122.

Coles, Tim, C. M. Hall, D. T. Duval (2006), "Tourism and Post-Disciplinary Enquiry", Current Issues in Tourism, Vol. 9(4-5), 293-319.

Ekinci, Y. Ve S.Hosany(2006), "Destination Personality: An Application Of Brand Personality to Tourism Destinations", Journal Of Travel Research, vol:45, no:2, 127-139.

Evren, Savaş, Kozak Nazmi (2012), "Türkiye'de 2000-2010 Yılları Arasında Yayımlanan Turizm Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi", VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, 250-266, 12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya.

Hacıoğlu, Necdet, Cevdet Avcıkurt (2008), Turistik Ürün Çeşitlendirmesi, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Hacıoğlu, N., M. Kaşlı, S. Şahin, N. Tetik (2008), Türkiye'de Turizm Eğitimi, Ankara: Detay Yayıncılık.

Korkmaz, Sezer, Saadet Pınar Temizkan, Rahman Temizkan (2010), "Profesyonel Turist Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolü ve Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Pazarlama Açısından İçerik Analizi", Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, 133-149.

Kozak, Meryem Akoğlan (2009), "Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi", Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 22: 1-20.

Pansiri, J. (2009), "Evolution Of A Doctoral Thesis Research Topic And Methodology:A Personal Experience", Tourism Management, 30, 83–89.

Ünlüönen, Kurban, Yasin Boylu (2005), "Türkiye'de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 12.

UNWTO Tourism Highlights (2011), http://mkt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtohighlights11enlr.pdf, E.T.: 15.09.2012.

http://www.uak.gov.tr/yonetmelikler/lisansustu.pdf, E.T.: 18.08.2012.